

International
SOCIAL SCIENCES
STUDIES JOURNAL

SSSjournal (ISSN:2587-1587)

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:37
sssjournal.com

pp.3011-3025
ISSN:2587-1587

2019
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 07/04/2019 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 24/06/2019
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 24.06.2019

ÖĞRETMENLERİN “HİZMET İÇİ EĞİTİM” ÇALIŞMALARINA YÖNELİK METAFORİK ALGILARI

THE METAPHORIC PERCEPTIONS OF TEACHERS TOWARDS “IN SERVICE TRAINING” STUDYS

Elif ELMAS

Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi Yüksek lisans Öğrencisi, İstanbul/TÜRKİYE

Doç. Dr. Kaya YILDIZ

Bolu Abant İzzet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bolu/TÜRKİYE

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1541>

Reference : Elmas, E. & Yıldız, K. (2019). “Öğretmenlerin “Hizmet İçi Eğitim” Çalışmalarına Yönelik Metaforik Algıları”, International Social Sciences Studies Journal, 5(37):3011-3025.

ÖZ

Bu araştırma, öğretmenlerin “hizmet içi eğitim” çalışmalarına ilişkin görüşlerini, metaforlar aracılığı ile ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 öğretim yılı bahar döneminde İstanbul ili Küçükçekmece ilçesi sınırları içerisinde yer alan ortaokullarda görev yapan toplam 125 branş öğretmeni oluşturmaktadır. Öğretmenlerin “Hizmet içi Eğitim” kavramına ilişkin yükledikleri metaforik anlamların ortaya çıkartılıp incelenmesini sağlayan bu çalışmada, nitel araştırma modellerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu bir uzmanın görüşü ile hazırlanmış ve katılımcılara uygulanmıştır. Öğretmenlerden “Hizmet içi Eğitim.....benzer, çünkü.....” ifadesindeki boşlukları tamamlamasıyla elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analiz tekniği kullanılmıştır. Katılımcıların ürettiği metafor aynı olsa bile nedeni farklı olabileceğinden “çünkü” kısımları dikkatle incelenmiştir. Bu formdan elde edilen cevaplar nihai olarak araştırmanın veri kaynağını oluşturmuştur. Araştırma sonucuna göre 125 öğretmen ‘hizmet içi eğitim’ algısına ait toplam 109 metafor üretmiştir. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu tarafından üretilen yedi metafor sırasıyla; “ağaç”, “askerlik”, “format atma”, “gıda takviyesi”, “güncelleme”, “güneş”, “kaptan” olduğu görülmüştür. Bu metaforlar benzer özelliklerine ve gerekçelerine göre 8 kategoriye ayrılmıştır. Bu kategoriler incelendiğinde, hizmet içi eğitim çalışmalarına ilişkin, öğretmenlerin bazılarının olumlu, bazılarının olumsuz yönde algıladıkları, bazılarının ise kararsız kaldıkları görülmüştür. Öğretmenlerin ürettikleri olumlu metaforların sayısının diğer kategorilerdeki metaforların toplamından daha fazla olduğu çıkan sonuçlar arasındadır. Öğretmenlerin hizmet içi eğitim çalışmalarına yönelik çok sayıda farklı algılarının olması ise öğretmenlerin hizmet içi eğitim çalışmalarına yönelik değişik bakış açıları ve tutumları olabileceğini ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Metafor, Öğretmen, Hizmet içi Eğitim

ABSTRACT

The aim of the present study is to examine the opinions of teachers about in service training studies with metaphors. The study group of this research is consisted of one hundred twenty five branch teachers working in middle schools, in İstanbul Küçükçekmece in the spring term of 2018 – 2019 academic year. In this study which has revealed and led to the search of the metaphorical meanings given by teachers for the term of in service training ; phenomenologic method pattern , which is one of the qualitative research models , is used . by means of data acquisition , semi structured interview form has been prepared and conducted on the participants with the opinion of an expert. Content analysis method is used for the data analysis which has been acquired by filling the sentence of in service training is like ... , because ... by the teachers. Even if the metaphor produced by the participants is the same, the "because" parts are carefully examined because the reason may be different. The answers obtained from this form

ultimately formed the data source of the research. According to the results of the research, 125 teachers produced 109 metaphors for " in service training " perception. It has been seen that seven metaphors are used by most of the teachers are three , militar service , file format , food reinforcement, updating , sun and captain , in order of mostly used. These metaphors are classified into eight categories according to their common features and reasons. When these categories are examined it has been seen that some of the teachers have positive perception , some of them have negative while some of them are undecided about in service training. It has been one of the results that the number of positive metaphors used by the teachers are more than the total number of metaphors in other two categories. The teachers having many different perception of in service training shows that the teachers have different viewpoints and attitudes towards in service training.

Key words : Metaphor ,Teacher, In Service Training

1. GİRİŞ

Eğitim, bireylerde istenilen yönde davranış değişikliği meydana getirme süreci olarak tanımlanmaktadır. Gelişen ve değişen bu dünyada, değişen çağa uyum sağlamanın temel yolu bulunduğumuz çağın koşullarına ayak uydurmak olmalıdır. Dünyada sürekli olarak meydana gelen ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeler sonucunda yaşam boyu eğitim gerekli olmaktadır. Yaşanan bu değişimlere uyum sağlama sürecini kolaylaştırmayı sağlamaya çalışan ve 21. Yy becerilerini eğitim ortamlarına aktaran öğretmenlerdir. Öğretmenler bunları yaparken yeniliklere açık olma, üretken ve yaratıcı olabilme, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri takip edebilme, araştırmalar yapabilme gibi niteliklere sahip olmalıdır. Bir toplum ileriye gidebilmek için kendi niteliklerini geliştirmek zorundadır. Bireylerin içinde bulunduğu çağa uyum sağlamlarını, mesleki bilgi ve birikimlerini artırmalarını, buldukları çağın beceri, tutum, bilgi ve alışkanlıklarını kazanmalarını, topluma ayak uydurabilmesi gibi özellikleri kazandırmayı gerektirir. Bireylere bu özellikleri kazandırmanın temel aracı eğitim imkânlarının sağlanması olarak görülmektedir (Gültekin ve Çubukçu, 2008).

Bilimsel ve teknolojik gelişmeler ile kurumların da işleyişleri farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar yeni meslekler oluşturmakta ve bazı meslekleri de yok etmektedir. Varlıklarını koruma çabası içinde olan kurumlar teknolojik gelişmeleri takip etmekte ve teknolojiye ayak uydurmak için hizmet içi eğitimlerden yararlanmaktadırlar. Bu nedenle yeni teknolojilere uyum sağlamak için planlı ve düzenli bir hizmet içi eğitim zorunluluk arz etmektedir. Kısacası; Bilim ve teknolojiye gelişme sağlandıkça hizmet içi eğitim önem taşımaktadır. Bu önemi de uzun bir süre devam ettireceği görülmektedir (Budak, 2000).

Taymaz'a (1997) göre; Hizmet içi eğitim, bireylere bilgi, beceri ve tutum kazandırmak amacıyla yapılan, belirli bir ücret dâhilinde veya düzenli olarak ödenen maaş karşılığında çalışmakta olan özel ve kamu kuruluşlarındaki kişilere yapılan eğitimidir. Türk Dil Kurumu tarafından tanımlanan Hizmet içi Eğitim kavramı "Çalışanlara mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmeleri için çalıştıkları süre içinde verilen eğitim, işbaşında eğitim" (<http://www.tdk.gov.tr>) şeklinde tanımlanmaktadır. Öğretmenlerin de sürekli kendilerini yenilemesi ve geliştirmesi zorunlu olmalıdır. Yaşam boyu öğrenen bireyler olmak için hizmet içi eğitim şarttır. Bu nedenle hizmet içi öğretmen eğitimi, öğretmenlerin hizmet içi eğitim öncesi eksiklerini, yetersizlikleri tamamlamanın, geliştirmenin ve yeniden beceri ve tutum kazandırmanın bir yolu olarak görebilmekteyiz. (Gültekin ve Çubukçu, 2008). Hizmet içi eğitimin genel amaçları belirlenirken aşağıdaki etkenler dikkate alınmalıdır (Taymaz, 1978):

- Hizmet içi eğitimin amaçları, kurumun amaçları dâhilinde olmalı ve sistem amaçlarıyla tamamlanmalıdır.
- Hizmet içi eğitim amaçları, var olan imkânları yerine getirebilecek nitelikte olmalıdır.
- Hizmet içi eğitim amaçları, hizmet içi eğitiminin sonuç ve ürününü belirlemelidir.
- Amaçlar tanımladığı davranışlar bakımından ölçülebilecek özellikte olmalı ve ulaşılan sonucu karşılamaya imkân tanınmalıdır.
- Hizmet içi eğitim amaçları, bireylerin yeteneklerine uygun olmalıdır.
- Hizmet içi eğitiminin amaçları geliştirilebilecek nitelikte ve özeliğe olmalıdır.
- Belirlenen hizmet içi eğitim amaçları sistem ile tutarlı olmalıdır.

- Hizmet içi eğitimin amaçları, hizmet içi eğitim yolu ile sağlanacak davranışları tanımlamalıdır.

Hizmet içi eğitimin planlanmasına başlamadan önce genel amaçların oluşturulması gerekir. Genel amaçlar, hizmet içi eğitim yapılacağı kurumun amaçlarına ve politikasına uygun bir bütünlükte olması hususunda dikkat edilmesi gereken gereksinimler aşağıda sıralanmıştır (Taymaz, 1978):

- Yeniliklere ve gelişmelere uyum gösterilmesi ve iş tekniklerinin geliştirilmesi
- İş kazalarının en aza indirilmesi ve iş güvenliğinin sağlanması
- Personel arasındaki çatışmanın ve disiplin olaylarının en aza indirilmesi
- Moral ve motivasyon sağlanması, çalışmaya isteklendirilmesi ve devamsızlığın azaltılması
- Güven duygusunun geliştirilmesi ve kurumda yükselme olanağı sağlanması
- Kurumun her kademesinde görev alabilecek nitelikli ve yeterli sayıda eleman bulundurulması
- Üretilen ürünlerin verimliliğinin artırılması
- Kurumda insan ilişkileri, işbirliği ve koordinasyon sağlanarak etkili haberleşme ortamı kurulması
- Çalışanlara gerekli bilgi, beceri kazandırılması
- Çalışanların yeteneklerinin istenilen yönde geliştirilmesi

Hizmet içi Eğitim sürecinde öğretmenlerin ihtiyaçlarının karşılanması için, belirli amaçlar doğrultusunda planlanması çok önemlidir. Öğretmenlerin meslek yaşantıları içindeki performanslarını ve verimliliklerini arttırmak için mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmeye yönelik her türlü eğitsel etkinlikleri kapsayan hizmet içi eğitim çalışmaları, öğretmenlerin beklentilerini karşılayabilecek nitelikte olmalıdır (Çelikten, Şanal, Yeni, 2005). Hizmet içi eğitim çalışmalarının öğretmenlerin mesleki ve kişisel gelişmelerine katkıları oldukça fazla olduğundan öğretmenlerin hizmet içi eğitim çalışmalarına yönlendirilmeleri gerekmektedir. Kendi alanlarında başarılı ve ilerleme gösteren bireyler olabilmesi için, öğretmenler hizmet içi eğitimle desteklenmelidirler (Saban, 2000). Bu nedenle öğretmenlerin hizmet içi eğitim ile ilgili düşünceleri, bakış açıları önemlidir. Öğretmenlerin hizmet içi eğitim çalışmalarına yönelik bakış açılarını tespit etmek için metaforlardan yararlanılabilir. Bir olay, kavram ya da durum ile ilgili bireylerin geliştirdikleri anlamsam ve kavramsal ifadeleri metafor olarak tanımlamamız mümkündür (Eraslan, 2011).

Metaforlar, öğretmenlerin hizmet içi eğitim çalışmalarını da tanımlamaları için kullanılabilir. Okullarda sürekli sembolik unsurlar kullanılabilir. Bu bağlamda metaforlar da sembolik unsurların içinde yer alabilir. Metaforlar günlük hayatın akışında meydana gelen hislerde, düşüncelerdeki terimlerden oluşmaktadır. Sadece zihne ait olmayıp günlük hayatın içindeki olgulara da yön verirler. Hayatın içinde güncel olaylar dâhilinde farkında olmadan ilerleyen bu süreç kapsamındaki kavram bütünüdür (Karaca,2010). Genel olarak metaforlar, bir bireyin zihninin belli bir algılama biçiminden başka bir kavrayış biçimine ilerlemesini sağlayarak, o bireyin belli bir kavramı başka bir kavram olarak görmesine imkân sağlarlar (Saban, 2008).

Metafor sözcüğü Yunancadan türetilmiştir. Eski Yunancada meta üzeri-ne ve phrein taşımak anlamına gelmektedir. Bu sözcüklerden üretilen metafor, bir “şey”in bazı yönlerinin başka “şey”e transfer edilerek “ikinci şey”den “ilk şey” miş gibi bahsedilmesi diye tanımlanır. Türkçe’de ise mecaz olarak ifade edilir. Türk Dil Kurumu tarafından tanımlanan Metafor (mecaz) kavramı “Bir kelimeyi veya kavramı kabul edilenin dışında başka anlamlara gelecek biçimde kullanma” (<http://www.tdk.gov.tr>) şeklinde tanımlanmaktadır. Metafor, bir kavramın bireyin oluşturduğu benzetmelere dayalı kavramsal ifadelerdir. Kavramları beyninde anlamlandırma ve önceki bilgileriyle ilişki kurabilme sürecidir. Bireyler, kendi veya başkalarının üşünce ve hislerini ifade ederken metaforları kullanırlar. Bu da bireylerin hayatı nasıl algıladıklarını göstermede önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Metafor kullanımı, bireyin genel olarak dünyayı nasıl algıladığını ortaya koyan bir düşünme biçimi, bir görme biçimi ve bir anlamlandırma süreci

anlamına gelir. Yani metaforlar sayesinde, benzetmelerde olduğu gibi, anlatılmak istenilen kavram, onunla bir yönden benzerliği olan veya bize çağrışım yapabilen başka bir kavramla ifade edilmeye çalışılır (Çelikten, 2006).

Metaforların gündelik kavramları oluşturmada ortaya çıkan önemi vurgulanmak istenirse bireylerin yaşamında istedik davranışları kalıcı hale getirebilen eğitim üzerinde durmak gerekir. Türk Dil Kurumu [TDK]'a (2000) göre eğitim, “1-belli bir konuda bir bilgi ve bilim dalında yetiştirme ve geliştirme, eğitime. 2-Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme, terbiye anlamına gelmektedir.

Literatür incelendiğinde Hizmet içi eğitim çalışmaları ile ilgili araştırmaların görüş tespit etmeye yönelik araştırmalar olduğu görülmektedir (Gökyer, 2012; Gültekin, Çubukçu, 2008; Özen, 2006; Nartgün, 2006). Bu araştırmada diğer araştırmalardan farklı olarak ortaokuldaki branş öğretmenleriyle çalışılmıştır. Araştırmada metaforlardan yararlanılarak branş öğretmenlerinin Hizmet içi eğitim çalışmaları ile ilgili algıları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu nedenle araştırmanın amacı, öğretmenlerin hizmet içi eğitim çalışmalarına ilişkin metaforik algılarını incelemektir.

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmının modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve verileri analizinde kullanılan teknikler, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Öğretmenlerin “Hizmet içi Eğitim” kavramına ilişkin yükledikleri metaforik anlamların ortaya çıkartılıp incelenmesini sağlayan bu çalışmada, nitel araştırma modellerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni bilincinde olduğumuz fakat inceleme yapmadığımız için yeterli ve ayrıntılı sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırmanın çalışma grubu “kolay ulaşılabilir durum örnekleme tekniği” ile amaçlı örnekleme yöntemlerine göre belirlenmiştir. Örneklem alınan ortaokul öğretmenlerinin Küçükçekmece ilçesindeki ortaokullarda görev yapan tüm öğretmenleri temsil ettiği varsayılmaktadır. Bu tarz araştırmalarda araştırmacı, araştırma yapacağı birey ve gruplarla yakından ve uzun süren görüşmeler yaparak farkında olduğumuz ya da olmadığımız durumlarla ilgili yeni bilgiler elde etmeye çalışır (Gürbüz ve Şahin, 2015).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 öğretim yılı bahar döneminde İstanbul ili Küçükçekmece ilçesi sınırları içerisinde yer alan ortaokullarda görev yapan toplam 125 branş öğretmeni oluşturmaktadır. Fenomenoloji araştırmalarında toplanması gereken veriler, araştırmada ki durumu yaşayan ve bu durumu açığa çıkarabilecek bireyler ya da gruplar olmalıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Çalışma grubuna ait bilgiler aşağıda Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri

Değişken	Ortaokul	(f)	(%)
Cinsiyet	Kadın	87	69,6
	Erkek	38	30,4
Kıdem	1-5 Yıl	24	19,2
	6-10 Yıl	45	36
	11-15 Yıl	26	20,8
	16-20 Yıl	16	12,8
	21 Yıl ve Üzeri	14	11,2
Toplam		125	100

Tablo 1 incelendiğinde çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin % 69,6’sı “kadın” ve % 30,4’ü “erkek” öğretmendir. Buna göre çalışmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet değişkeni bakımından daha çok kadın öğretmenlerin olduğu bir dağılım gösterdiği söylenebilir. Kıdem değişkeni

açısından öğretmenlerde en fazla yığılma %36 ile “6-10 yıl” seçeneğinde olmuştur. En az yığılma ise %11,2 ile “21 yıl ve üstü” seçeneğindedir.

2.3. Veri Toplama

Araştırma modeline uygun olarak araştırma verileri, veri toplama aracı olarak nitel araştırma yönteminde kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Görüşme formu, araştırmacı tarafından taslak olarak geliştirilmiş, daha sonra bu taslak forma, uzman görüşü alınarak, son şekli verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda, öğretmenlerin düşüncelerini ortaya koymak için ‘Hizmet içi Eğitim’ kavramına ait algıların metaforlar yoluyla belirlenmesi amaçlanmıştır. Metaforlar insanın çevresini anlamlandırmasını, anlamsız gibi gelen olgulara belirli yorumlar katabilmesini, deneyimlediği hayata anlam katabilmesini sağlayan araçlar olarak tanıtılabilir ve veri toplamak için sıklıkla kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Öğretmenlerden “Hizmet içi Eğitim.....benzer, çünkü.....”. cümlesindeki boşlukları doldurmaları istenmiştir. Katılımcıların ürettiği metafor aynı olsa bile nedeni farklı olabileceğinden “çünkü” kısımları dikkatle incelenmiştir. Bu formdan elde edilen cevaplar araştırmanın veri kaynağını oluşturmuştur.

Çalışmada veriler, 2018-2019 öğretim yılı güz döneminde İstanbul ili Küçükçekmece ilçesi sınırları içerisinde yer alan ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin çalıştıkları kurumlar ziyaret edilerek araştırmacı tarafından elden dağıtılarak uygulanmıştır. Eğitim sürecini aksatmamak için bir günlük süre yeterli görülmüştür. Katılımcılar tarafından doldurulan formlar, araştırmacı tarafından yine katılımcıların okullarına gidilerek süre sonunda elden toplanmıştır. Bu şekilde gerçekleştirilen uygulamada katılımcılardan dönen formlardan 130 görüşme formundan 5 tanesi eksik ve birden fazla cevaplamalar olması nedeni elenmiş geriye kalan 125 görüşme formu analiz işlemi için kullanılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırma verileri, içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizini içerik analizinde kullanılan kodlama, temaların bulunması, verilerin kod ve temalara göre örgütlenmesi aşamaları oluşturmuştur. Araştırmaların içerik analizi yapılırken ele alınan amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Öğretmenlerin geliştirdikleri metaforlar, aşağıda ayrıntılı olarak değinilen dört kademe ile analiz edilmiştir: Saban’a (2008) göre; Kodlama ve ayıklama, Örnek metafor belirleme, Kategori geliştirme ve Geçerlik ve güvenilirliği sağlama şeklindedir.

Kodlama ve ayıklama: Öğretmenlere dağıtılıp elden toplanan görüşme formları öncelikle gözden geçirilmiştir. Öğretmenlerden bazılarının metafor üretmedikleri, bazılarının ise bir metafor ürettikleri hâlde bir gerekçe sunmadıkları gözlenmiş ve bu cevaplar değerlendirmeye alınmamıştır. Geliştirilen metaforlar ve gerekçeleri, öğretmenlerin cinsiyet faktörü göz önüne alınarak rakamlarla kodlanmıştır. Üç elemanlı bu kodlamada, harfler ve rakamlar kullanılmıştır. İlk harf öğretmeni (Ö: Öğretmen), ikinci harf Öğretmenin cinsiyetini (K: Kadın; E:Erkek) son olarak verilen rakam ise öğretmenin sayısını ifade etmektedir. Örneğin araştırmaya katılan kadın öğretmenler sırasıyla (ÖK1), (ÖK2)... (ÖK87) şeklinde, erkek öğretmenler sırasıyla (ÖE1), (ÖE2) (ÖE38) şeklinde kodlanmıştır.

Örnek metafor derleme: Öğretmenlere uygulanan görüşme formlarından analiz işlemine uygun olan 125 görüşme formu ayrıldıktan sonra, tek tek incelenmiş ve öğretmenlerin “Hizmet içi Eğitim” kavramına ilişkin 109 metafor ürettikleri gözlenmiştir. Oluşturulan metaforların arasında grubunu en iyi temsil eden metaforlar düzenlenmiş ve bulgular kısmında, grubunun altında örnek olarak gösterilmiştir.

Kategori geliştirme aşaması: Veri toplama formunda bulunan Öğretmenlere ait kodlarla, metaforların nedenlerinin birlikte yer aldığı bir tablo oluşturulmuştur. Bu şekilde bir araya getirilen “Hizmet içi Eğitim” kavramına ilişkin metaforlar ve nedenleri arasındaki ilişkiler analiz

edilmiştir. Hizmet içi Eğitim çalışmalarına ilişkin görüşler ve metaforla ilgili açıklamalar dikkate alınarak çeşitli kategoriler oluşturulmuştur. İlk olarak kodlamalar yapılmış ve birbiri ile ilişkili kodlardan hareketle çeşitli kategorilere ulaşılarak gruplandırılmıştır. Öğretmenler tarafından “Hizmet içi Eğitim” kavramına ilişkin oluşturulan metaforlar içerikleri dikkate alınarak toplamda 8 kategoriye ayrılmıştır. Bu kategoriler; “Hizmet içi Eğitim Geliştirendir; Hizmet içi Eğitim Rehberlik/Kılavuzluk edendir; Hizmet içi Eğitim Harekete Geçirendir; Hizmet içi Eğitim Zorunluluk arz eder; Hizmet içi Eğitim Destekleyicidir; Hizmet içi Eğitim Gereksizdir ve Hizmet içi Eğitim Niteliksizdir ve Hizmet içi Eğitim Diğer kategorisidir.”

Geçerlik ve güvenilirlik: Merriam’a (2013) göre; Geçerlik ve güvenilirlik, araştırmaların türüne bakılmaksızın herhangi bir araştırmanın kavramsal çerçevesinin oluşturulması, verilerin toplanması, analiz edilmesi ve yorumlanması ile bulgularının sunulması aşamalarını kapsayan süreçtir. Bu nedenle yapılan araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanan veriler ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Öğretmenler tarafından verilen yanıtlara bakıldığında “Hizmet içi Eğitim” kavramına ilişkin 109 ayrı metafor olduğu gözlemlenmiştir. Bulgular kısmında etraflıca ele alınan bu metaforların temsil ettiği belirlenen farklı kategori alanları belirlenmiştir. Belirlenen kategoriler altına yerleştirilmiş bu metaforların, dâhil oldukları kategoriyi temsil edip etmediğinin kontrolünün sağlanması adına bir alan uzman görüşüne başvurulmuştur. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak adına yapılan bu aşamada, “Hizmet içi Eğitim” kavramına ilişkin 109 metafor ve 8 kavramsal kategori tabloları ayrı ayrı biçimde, henüz eşleştirme yapılmamış haliyle, başka bir araştırmacı ile paylaşılmıştır ve kendisinden metaforları, kavramsal kategorilerden uygun gördüğü birine yerleştirmesi istenmiştir. Uzman tarafından yapılan eşleştirme ile araştırmacıların yaptığı eşleştirme birbiri ile kıyaslanmıştır. Araştırmanın güvenilirliği hesaplamak için, Miles ve Huberman’ın (1994) oluşturduğu, (güvenirlik= görüş birliği/görüş birliği+görüş ayrılığı x100) formülü kullanılmıştır. Görüşüne başvuru alan uzman ile araştırmacıların yaptığı eşleştirme karşılaştırıldığında, ifade edilen formül açısından güvenilirlik = $(\dots + \dots) \times 100 = \%91$ olarak bulunmuştur. Nitel çalışmalarda araştırmacılar arasındaki uzlaşmanın %70 olarak bulunmasının çalışmanın güvenilirliği açısından istenilen ve olumlu bir durum olduğu ifade edilebilir.

3. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmaya katılan öğretmenlerin “Hizmet içi Eğitim” kavramı hakkında ürettikleri metaforlara ilişkin olarak elde edilen bulgular Tablolar halinde sunulmuş ve analiz edilerek yorumlanmıştır.

3.1. Hizmet içi Eğitim Kavramına İlişkin Bulgular

Öğretmen algılarına dayalı olarak yapılan “Hizmet içi Eğitim” kavramına ilişkin 109 adet metafor saptanmıştır. “Hizmet içi Eğitim” kavramına ilişkin Öğretmenler tarafından üretilen metaforlar Tablo 2’de alfabetik sırada sunulmuştur.

Tablo 2. “Hizmet içi Eğitim” Kavramına İlişkin Üretilen Metaforlar

Metafor No	Metafor Adı	f	Metafor No	Metafor Adı	f
1	Acemi birlikte askerlik	1	18.	Bilim Bankası	1
2.	Ağaç	4	19.	Binanın temel taşı	1
3.	Akıllı cep telefonu	1	20.	Boş bir kavanoz	1
4.	Anti virüs programı	1	21.	Boş teneke	1
5.	Antrenman yapan sporcu	1	22.	Boşluk	1
6.	Araba	1	23.	Checkup	1
7.	Araba	1	24.	Çatı	1
8.	Askerlik	3	25.	Çiçek	2
9.	Balık Hafızası	1	26.	Derin bir çukur	1
10.	Balon	1	27.	Derslere	1
11.	Basamak	1	28.	Doğa	2
12.	Baston	2	29.	Donanım	1

13.	Başarı	1	30.	Duş	1
14.	Başarı	1	31.	Dünya	1
15.	Bebek	1	32.	Enzim	1
16.	Besin takviyesi	1	33.	Evlenme Programı	1
17.	Bilgisayar Oyunları	1	34.	Evlilik	1
Metafor No	Metafor Adı	f	Metafor No	Metafor Adı	f
35.	Fabrika	1	73.	Matruşka	1
36.	Fırtına	1	74.	Mecburi hizmet	2
37.	Format atma	2	75.	Merdiven	1
38.	Gelişim	2	76.	Minibüs	1
39.	Gemi	1	77.	Moda	1
40.	Geri dönüşüm	1	78.	Olgunlaşmış elma	1
41.	Gıda takviyesi	2	79.	Öğrenci	1
42.	Gömlek değişimi	1	80.	Öğrenci	1
43.	Güncelleme	3	81.	Öğrenme	1
44.	Güneş	2	82.	Öğrenme	1
45.	Hazırlık maçı	1	83.	Öğrenme	1
46.	İlaç	1	84.	Önsöz	1
47.	İlave eğitim	1	85.	Paket	1
48.	İmza	1	86.	Patlak lastik	1
49.	İnanç	1	87.	Piknik yapmak	1
50.	İnternet	1	88.	Piyano	1
51.	Kabuk değişimi	1	89.	Program Yükleme	1
52.	Kafe	1	90.	Reset	1
53.	Kağnı	1	91.	Robot	1
54.	Kahve köpüğü	1	92.	Spor	2
55.	Kaptan	2	93.	Su	1
56.	Kartopu	1	94.	Tecrübe	1
57.	Kartopu	1	95.	Teknoloji	1
58.	Kelebek	1	96.	Teknolojik gelişim	1
59.	Kişisel gelişim Kitabı	1	97.	Telefon güncellemesi	1
60.	Kişisel gelişim merkezi	1	98.	Terzi	1
61.	Kitap	1	99.	Tohum	1
62.	Kitap	1	100.	Türk komedi filmleri	1
63.	Köy	1	101.	Vitamin	1
64.	Kreş	1	102.	Yapboz	1
65.	Kuaför	1	103.	Yatırım yapma	1
66.	Kullanılmayan eşya	1	104.	Yemek	1
67.	Kullanılmayan koşu bandı	1	105.	Yöneticiliğe açılan kapı	1
68.	Kullanım kılavuzu	1	106.	Yürüteç	1
69.	Kuyumcu	1	107.	Yüzmek	1
70.	Makyaj	1	108.	Zaman	1
71.	Malzeme deposu	1	109.	Zaman Kaybı	1
72.	Malzeme deposu	1		TOPLAM	125

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmenlerin algılarına dayalı olarak “Hizmet içi Eğitim” kavramına ilişkin 109 adet metaforun üretildiği görülmektedir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu tarafından üretilen ilk beş metafor incelendiğinde sırasıyla; Ağaç (n=4), Askerlik (n=3), Güncelleme (n=3), Gıda Takviyesi (n=2) ve Kaptan (n=2) olduğu görülmektedir.

Öğretmenler tarafından üretilen 109 adet metafor araştırmacılar tarafından 8 kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler sırasıyla;

1. Hizmet içi Eğitim Destekleyicidir.
2. Hizmet içi Eğitim Geliştiricidir
3. Hizmet içi Eğitim Gereksizdir.

4. Hizmet içi Eğitim Harekete Geçirendir.
5. Hizmet içi Eğitim Niteliksizdir.
6. Hizmet içi Eğitim Rehberlik/Kılavuzluk edendir.
7. Hizmet içi Eğitim Zorunluluk arz eder.
8. Diğer

3.2. Hizmet içi Eğitim Destekleyicidir

Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda üretilen metaforlar arasından oluşturulan “Hizmet içi Eğitim Destekleyicidir” kategorisinde, 28 öğretmen tarafından üretilen 24 metafor bulunmaktadır ve bu kategori altında üretilen metaforlar Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. “Hizmet içi Eğitim Destekleyicidir” Kategorisi

Metafor No	Metafor Adı	f	Metafor No	Metafor Adı	f
1.	Acemi birlikte askerlik	1	13.	İnternet	1
2.	Anti virüs programı	1	14.	Kahve köpüğü	1
3.	Besin takviyesi	1	15.	Kreş	1
4.	Binanın temel taşı	1	16.	Kullanım kılavuzu	1
5.	Checkup	1	17.	Malzeme deposu	1
6.	Çatı	1	18.	Öğrenci	1
7.	Donanım	1	19.	Paket	1
8.	Geri dönüşüm	1	20.	Su	1
9.	Gıda takviyesi	2	21.	Telefon güncellemesi	1
10.	Güncelleme	3	22.	Yatırım yapma	1
11.	Hazırlık maçı	1	23.	Yemek	1
12.	İlave eğitim	1	24.	Yürüteç	1
				TOPLAM	28

Tablo 3’de “Hizmet içi Eğitim Destekleyicidir” kategorisini oluşturan metaforlar ve her bir metaforu geliştiren öğretmen sayısı ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Tablo 3 incelendiğinde, bu kategoride öğretmenler tarafından en fazla üretilen metaforun Güncelleme (n=3) olduğu görülmektedir. Aşağıda “Hizmet içi Eğitim Destekleyicidir” kategorisine ilişkin üretilen metaforların öğretmenler tarafından açıklanan mantıksal dayanaklarına ilişkin örnekler yer verilmiştir.

Güncelleme: “Eksikleri görür ve çözümler getirir” (ÖE6).

Güncelleme: “Değişen ve gelişen dünyada biz öğretmenlerde güncellenmeye ihtiyacı vardır” (ÖE5).

Acemi Birlikte Askerlik: “Teoride öğrendiklerimizi pratiğe dökerken kullanılır” (ÖE35).

Çatı: “Hizmet içi eğitim mesleği dik tutar” (ÖK44)

Besin Takviyesi: “Bitkiler gibi öğretmenler de çiçeklenebilmesi için desteğe ihtiyaç duyar.” (ÖK86).

3.3. Hizmet içi Eğitim Geliştirendir

Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda üretilen metaforlar arasından oluşturulan “Hizmet içi Eğitim Geliştirendir” kategorisinde, 31 öğretmen tarafından üretilen 29 metafor bulunmaktadır ve bu kategori altında üretilen metaforlar Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. “Hizmet içi Eğitim Geliştirendir” Kategorisi

Metafor No	Metafor Adı	f	Metafor No	Metafor Adı	f
1.	Akıllı cep telefonu	1	16.	Kuaför	1
2.	Araba	1	17.	Merdiven	1
3.	Basamak	1	18.	Olgunlaşmış elma	1
4.	Baston	2	19.	Öğrenme	1
5.	Başarı	1	20.	Öğrenim	1

6.	Bebek	1	21.	Piyano	1
7.	Dünya	1	22.	Program Yükleme	1
8.	Enzim	1	23.	Robot	1
9.	Fabrika	1	24.	Tecrübe	1
10.	Gelişim	2	25.	Teknoloji	1
11.	Gemi	1	26.	Teknolojik gelişim	1
12.	İnanç	1	27.	Vitamin	1
13.	Kişisel gelişim Kitabı	1	28.	Yapboz	1
14.	Kişisel gelişim merkezi	1	29.	Zaman	1
15.	Kitap	1		TOPLAM	31

Tablo 4’de “Hizmet içi Eğitim Geliştirendir” kategorisini oluşturan metaforlar ve her bir metaforu geliştiren öğretmen sayısı ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Tablo 4 incelendiğinde, bu kategoride öğretmenler tarafından en fazla üretilen metaforun Baston (n=2) ve Gelişim (n=2) olduğu görülmektedir. Aşağıda “Hizmet içi Eğitim Geliştirendir” kategorisine ilişkin üretilen metaforların öğretmenler tarafından açıklanan mantıksal dayanaklarına ilişkin örneklere yer verilmiştir.

Piyano: “Piyanoda farklı notalar Hizmet içi eğitimde de farklı alanlar vardır. Farklı alanlarda alınan eğitimler kişilerin gelişimini renklendirir, çeşitlendirir” (ÖK39).

Robot: “Yeni özellikler ve yeni teknolojiler getirir” (ÖK56).

Baston: “Aksamak üzere olan, Yorgun olan, eksik olan bazı konularda yardıma koşar” (ÖE1).

Vitamin: “Hizmet içi eğitimle görevimizi daha nitelikli yaparız” (ÖK31).

Merdiven: “Sonuca ulaşmak için teker teker çıkmak gerekir. Her basamak gelişim sağlar.” (ÖK70).

3.4. Hizmet içi Eğitim Gereksizdir

Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda üretilen metaforlar arasından oluşturulan “Hizmet içi Eğitim Gereksizdir” kategorisinde, 18 öğretmen tarafından üretilen 18 metafor bulunmaktadır ve bu kategori altında üretilen metaforlar Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5. “Hizmet içi Eğitim Gereksizdir” Kategorisi

Metafor No	Metafor Adı	f	Metafor No	Metafor Adı	f
1.	Balık Hafızası	1	10.	Kelebek	1
2.	Balon	1	11.	Kullanılmayan eşya	1
3.	Boşluk	1	12.	Kullanılmayan koşu bandı	1
4.	Derin bir çukur	1	13.	Matruşka	1
5.	Evlilik	1	14.	Öğrenci	1
6.	İmza	1	15.	Patlak lastik	1
7.	Kafe	1	16.	Piknik yapmak	1
8.	Kağı	1	17.	Türk komedi filmleri	1
9.	Kartopu	1	18.	Zaman Kaybı	1
				TOPLAM	18

Tablo 4’de “Hizmet içi Eğitim Gereksizdir” kategorisini oluşturan metaforlar ve her bir metaforu geliştiren öğretmen sayısı ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Aşağıda “Hizmet içi Eğitim Gereksizdir” kategorisine ilişkin üretilen metaforların öğretmenler tarafından açıklanan mantıksal dayanaklarına ilişkin örneklere yer verilmiştir.

Balık Hafızası: “O anlık eve gidince bir şey kalmaz” (ÖK65).

Patlak Lastik: “Bir yerden bir yere gitmeye çalışıyorsunuz fakat lastik patlak olduğu için gidemiyorsunuz” (ÖK51).

Kartopu: “Büyük etkiler yaratacakmış gibi durur ama uygulamada sonuç vermez. Eriyip gider” (ÖK62).

Piknik Yapmak: “Boş boş oturulur. Çay, kahve içilir” (ÖE33).

Kelebek: “Ömrü azdır” (ÖE24).

Kağrı: “Çok yavaş, yetersiz ve gereksiz.” (ÖK67).

Boşluk: “Henüz tam dolu bir Hizmet içi eğitim almadım. Oldukça gereksizdir.” (ÖK43).

3.5. Hizmet içi Eğitim Harekete Geçirendir

Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda üretilen metaforlar arasından oluşturulan “Hizmet içi Eğitim Harekete Geçirendir” kategorisinde, 27 öğretmen tarafından üretilen 19 metafor bulunmaktadır ve bu kategori altında üretilen metaforlar Tablo 6’de sunulmuştur.

Tablo 6. “Hizmet içi Eğitim Harekete Geçirendir” Kategorisi

Metafor No	Metafor Adı	f	Metafor No	Metafor Adı	f
1.	Ağaç	4	11.	Kabuk değişimi	1
2.	Antrenman yapan sporcu	1	12.	Kuyumcu	1
3.	Bilgisayar Oyunları	1	13.	Makyaj	1
4.	Çiçek	2	14.	Moda	1
5.	Doğa	2	15.	Öğrenme	1
6.	Duş	1	16.	Reset	1
7.	Format atma	2	17.	Spor	2
8.	Gömlek değişimi	1	18.	Terzi	1
9.	Güneş	2	19.	Tohum	1
10.	İlaç	1		TOPLAM	27

Tablo 6’de “Hizmet içi Eğitim Harekete Geçirendir” kategorisini oluşturan metaforlar ve her bir metaforu geliştiren öğretmen sayısı ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Tablo 6 incelendiğinde, bu kategoride öğretmenler tarafından en fazla üretilen metaforun Ağaç (n=4) olduğu görülmektedir. Aşağıda “Hizmet içi Eğitim Harekete Geçirendir” kategorisine ilişkin üretilen metaforların öğretmenler tarafından açıklanan mantıksal dayanaklarına ilişkin örneklere yer verilmiştir.

Doğa: “Enerji, canlılık yenilenme getirir” (ÖK3).

Doğa: “Eğitim sonrası öğretmen doğa gibi kendini canlanmış hisseder.” (ÖK33).

Güneş: “Enerji verir, verimi artırır” (ÖK10).

Duş: “Her eğitimden sonra yenilenir ve canlanırsınız.” (ÖK57).

Yapraksız Ağaç: “Eğitimcilerin kendilerine bir şey katmadan rehber olması düşünülemez.” (ÖK4).

Format atma: “Hizmet içi eğitimle öğretmenlerin bilgileri yenilenir.” (ÖK61).

Antrenman yapan sporcu: “Antrenman yapmayan sporcu yenilmeye mahkûmdur (ÖE2).

3.6. Hizmet içi Eğitim Niteliksizdir

Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda üretilen metaforlar arasından oluşturulan “Hizmet içi Eğitim Niteliksizdir” kategorisinde, 6 öğretmen tarafından üretilen 6 metafor bulunmaktadır ve bu kategori altında üretilen metaforlar Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. “Hizmet içi Eğitim Niteliksizdir” kategorisi

Metafor No	Metafor Adı	f	Metafor No	Metafor Adı	f
1.	Araba	1	4.	Kitap	1
2.	Evlenme Programı	1	5.	Köy	1
3.	Dersler	1	6.	Minibüs	1
				TOPLAM	6

Tablo 7’de “Hizmet içi Eğitim Niteliksizdir” kategorisini oluşturan metaforlar ve her bir metaforu geliştiren öğretmen sayısı ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Aşağıda “Hizmet içi Eğitim

Niteliksizdir” kategorisine ilişkin üretilen metaforların öğretmenler tarafından açıklanan mantıksal dayanaklarına ilişkin örneklere yer verilmiştir.

Araba: “Her yıl yeni model çıkar.” (ÖE18).

Boş Kavanoz: “İçini istediğin şekilde doldurabilirsin.” (ÖE32).

3.7. Hizmet içi Eğitim Rehberlik/Kılavuzluk edendir

Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda üretilen metaforlar arasından oluşturulan “Hizmet içi Eğitim Rehberlik/Kılavuzluk edendir” kategorisinde, 4 öğretmen tarafından üretilen 3 metafor bulunmaktadır ve bu kategori altında üretilen metaforlar Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 8. “Hizmet içi Eğitim Rehberlik/Kılavuzluk edendir” kategorisi

Metafor No	Metafor Adı	f	Metafor No	Metafor Adı	f
1.	Bilim Bankası	1	3.	Önsöz	1
2.	Kaptan	2		TOPLAM	4

Tablo 8’de “Hizmet içi Eğitim Rehberlik/Kılavuzluk edendir” kategorisini oluşturan metaforlar ve her bir metaforu geliştiren öğretmen sayısı ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Tablo 8 incelendiğinde, bu kategoride öğretmenler tarafından en fazla üretilen metaforun Kaptan (n=2) olduğu görülmektedir. Aşağıda “Hizmet içi Eğitim Rehberlik/Kılavuzluk edendir” kategorisine ilişkin üretilen metaforların öğretmenler tarafından açıklanan mantıksal dayanaklarına ilişkin örneklere yer verilmiştir.

Kaptan: “Geminin doğru yönde ilerlemesini sağlar” (ÖE28).

Kaptan: “Kılavuzluk yapar” (ÖE16).

Önsöz: “Mesleğimizin konusu, özellikleri, nedenlerini anlatır.” (ÖK23).

Hizmet içi Eğitim Zorunluluk arz eder

Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda üretilen metaforlar arasından oluşturulan “Hizmet içi Eğitim Zorunluluk arz eder” kategorisinde, 7 öğretmen tarafından üretilen 4 metafor bulunmaktadır ve bu kategori altında üretilen metaforlar Tablo 9’de sunulmuştur.

Tablo 9. “Hizmet içi Eğitim Zorunluluk arz eder” kategorisi

Metafor No	Metafor Adı	f	Metafor No	Metafor Adı	f
1.	Askerlik	3	3.	Mecburi Hizmet	2
2.	Fırtına	1	4.	Yöneticiliğe açılan kapı	1
				TOPLAM	7

Tablo 9’de “Hizmet içi Eğitim Zorunluluk arz eder” kategorisini oluşturan metaforlar ve her bir metaforu geliştiren öğretmen sayısı ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Tablo 9 incelendiğinde, bu kategoride öğretmenler tarafından en fazla üretilen metaforun Askerlik (n=3) olduğu görülmektedir. Aşağıda “Hizmet içi Eğitim Zorunluluk arz eder” kategorisine ilişkin üretilen metaforların öğretmenler tarafından açıklanan mantıksal dayanaklarına ilişkin örneklere yer verilmiştir.

Askerlik: “Genellikle zorunlu ve esnekliği olmayan süreçtir” (ÖE9).

Askerlik: “Zorlamaya dayanır” (ÖE10).

Mecburi Hizmet: “Zorunlu tutulanlara mecbur katılıyorum.” (ÖK5).

Fırtına: “Bazen istemediğimiz seminerlere sürükleniyoruz.” (ÖK76)

Hizmet içi Eğitim Diğer Kategorisi

Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda üretilen metaforlar arasından oluşturulan “Hizmet içi Eğitim Diğer” kategorisinde, 4 öğretmen tarafından üretilen 4 metafor bulunmaktadır ve bu kategori altında üretilen metaforlar Tablo 10’de sunulmuştur.

Tablo 10. “Hizmet içi Eğitim Diğeri” kategorisi

Metafor No	Metafor Adı	f	Metafor No	Metafor Adı	f
1.	Boş Teneke	1	3.	Kitap	1
2.	Kartopu	1	4.	Yüzmek	1
				TOPLAM	4

Tablo 10’de “Hizmet içi Eğitim Diğeri” kategorisini oluşturan metaforlar ve her bir metaforu geliştiren öğretmen sayısı ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Aşağıda “Hizmet içi Eğitim Diğeri” kategorisine ilişkin üretilen metaforların öğretmenler tarafından açıklanan mantıksal dayanaklarına ilişkin örneklere yer verilmiştir.

Boş Teneke: “Sesi var, ritmi yok.” (ÖK26).

Yüzmek: “Önce eğlenceli, zaman geçtikçe sıkıcı.” (ÖE26).

Kartopu: “İçten dışa doğru büyür.” (ÖE34).

4. SONUÇ TARTIŞMA ve ÖNERİLER

21. yy bilgi toplumunda düşünme ve paylaşma yeteneği ile sinerji yaratarak daha fazlasını ortaya koyabilen bireyler ön plandadır. Bu nedenle bilgi ediniminde, yaratımında yetenek kazanmış yeni bilgilerin transferinde yetenek kazanmış ve davranışlarını uyum haline getiren örgütlere ihtiyaç vardır (Özen, 2002). Bu noktada öğrenen örgütler olarak okullar devreye girmekte ve sadece öğrenciler değil öğretmenlerin de sürekli öğrenmesi gerekmektedir. Eğitim toplumdaki değişimlerden etkilenen ve bu değişimler içinde denge kurmaya çalışan bir kurum olmakla beraber aynı zamanda toplumun yenileşmesine de öncülük eder. Toplumun değişimine ve yenileşmesine öncülük eden öğretmenler, bilgiye sahip olmaktan daha önemli olan bilgiyi kullanabilmeli ve yeni bilgiler üretebilmelidir. Bundan dolayı öğretmenler bilgiyi aktarandan çok öğrenen konuma geçmek zorundadırlar. (Özdemir, 2000).

Öğretmenlerin “Hizmet içi Eğitim” çalışmalarına ilişkin düşüncelerini metaforlar yolu ile analiz edilmesini amaçlayan bu çalışmanın sonucunda öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak 109 metafor oluşturduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Branş öğretmenlerinin Hizmet içi eğitim kavramına ilişkin en çok ürettikleri yedi metafor sırasıyla; “ağaç”, “askerlik”, “format atma”, “gıda takviyesi”, “güncelleme”, “güneş”, “kaptan” olduğu görülmüştür. Ayrıca öğretmenler tarafından “Hizmet içi eğitim” kavramına ilişkin olarak oluşturulan 109 metafor; 8 kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler en fazla metafor kapsamaları bakımından “geliştiren (31)”, “destekleyici (28)”, “harekete geçiren (27)”, “gereksiz (18)”, “niteliksiz (6)”, “zorunluluk (7)”, “rehber/ kılavuz(4)”, “diğeri (4) olarak sıralanmıştır. Belirtilmiş olan metaforlar kategorilere göre incelendiğinde, öğretmenlerin Hizmet içi eğitim çalışmalarıyla ilgili zengin bakış açılarının daha net olarak ortaya çıktığı görülebilmektedir.

Araştırmacı tarafından 8 kategori altında toplanan Hizmet içi eğitim kavramı ile ilgili metafor kategorilerinin bazılarının olumlu görüşleri yansıtmasına karşılık, bazılarının olumsuz görüşleri yansıttığı, bazı katılımcıların ise Hizmet içi eğitim çalışmalarına ilişkin görüşlerinde kararsızlık yaşadığı görülmektedir. Bu bağlamda “destekleyici”, “harekete geçiren”, “geliştiren”, “rehber/ kılavuz” kategorilerinin Hizmet içi eğitim çalışmaları ile ilgili olumlu metafor kategorileri olduğunu, buna karşılık “gereksiz”, “niteliksiz”, “zorunluluk” olarak isimlendirilen kategorilerin ise Hizmet içi eğitim çalışmaları ile ilgili olumsuz metafor kategorileri olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca hiçbir kategoriye dâhil edilemeyen metaforlar, “diğeri” kategorisine toplanmıştır. Bu çerçevede araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin, Hizmet içi eğitim çalışmaları ile ilgili olarak hem olumlu hem de olumsuz görüşlerinin olduğunu, bazılarının ise düşüncelerini ifade edemediğini söylemek mümkündür.

Olumlu görüşleri yansıtan “destekleyici”, “harekete geçiren”, “geliştiren”, “rehber/ kılavuz” kategorilerinde toplam 90 metafor belirtilmiştir. Olumsuz görüşleri yansıtan “gereksiz”, “niteliksiz”, “zorunluluk” kategorilerinde ise toplam 31 metafor belirtilmiştir. Hiçbir kategoriye

dâhil edilemeyen, “diğer” kategorisinde ise 4 metafor belirtilmiştir. Buna göre olumlu görüşteki metaforların frekansının yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum Hizmet içi eğitim çalışmalarını öğretmenler tarafından ihtiyaç duyulan bir faktör olduğunun göstergesi olarak değerlendirilebilir. Öğretmenlerin Hizmet içi çalışmalarında kendilerini geliştirdikleri ve eksikliklerini tamamlama konusunda destekleyici olarak düşündükleri, rehber konumunda ele aldıkları söylenebilir. Buna yönelik belirttikleri metaforlar en önemli göstergelerden biridir. Olumlu düşünceleri yansıtan kategorilerde, kullanılan bazı metaforlar, vitamin, kitap, kaptan, besin takviyesi, ağaç, güncelleme, duş, yürüteç, doğa, çatı, moda, terzi, tohum, spor, güneş olarak örnek verilebilir. Olumsuz görüşleri yansıtan kategorilerde derin bir çukur, patlak lastik, kafe, piknik yapmak, kelebek, boşluk, fırtına, askerlik, mecburi hizmet gibi metaforlar üretilmiştir. Olumlu veya olumsuz bir düşünce ifade edilemeyen diğer kategorisinde boş teneke, kitap, kartopu, yüzmek şeklindedir. Üretilen metaforların ilgili kategorilere alınmasında öğretmenlerin yazdıkları gerekçeler dikkatle incelenerek yerleştirmeler yapılmıştır. Belirlenen sonuçlar doğrultusunda, öğretmenlerin Hizmet içi çalışmaları yapmaktan hoşlandıklarını, kendilerini geliştirdiklerini düşündükleri, eksikliklerini tamamlamada destek sağladığı, teknolojik gelişmeler ışığı altında yön gösterici olarak kılavuzluk ettiği ortaya çıkmıştır. Çünkü bu kapsamda olumlu görüşleri yansıtan kategorilerde toplam 90 metafor olduğu belirlenmiştir. Olumsuz görüşleri yansıtan kategorilerin de ise toplam 31 metafor olduğu belirlenmiştir. Olumsuz kategoriler ışığında değerlendirme yaparsak, öğretmenlerin Hizmet içi çalışmalarına katılması durumdan zorunluluk arz etmesinin istemedikleri, tarih ve saatlerin anında söylendiği ve kendilerini ayarlayamadıklarını söylemişleridir. Hizmet içi eğitim çalışmalarında niteliksiz bir eğitim yapıldığını vurgulamışlar ve öğrenilenlerin sadece teoride kaldığını pratikte uygulamaya dökülemediği için de gereksiz olduğunu düşünerek zaman kaybı olarak ifade etmişlerdir. Olumlu görüşleri yansıtan kategorilerin toplam frekans miktarı diğer tüm kategorilerin metaforların frekansından yüksek bir değerdir. Elde edilen bu sonuç literatürde farklı ölçme araçlarıyla yapılan araştırmalarda elde edilen sonuçlarla benzerlik göstermekte ve birbirini destekler nitelik taşımaktadır.

Yukarıda bu araştırmadan elde edilen bulgulara benzer biçimde, öğrencilerin Hizmet içi eğitim kavramı ile ilgili görüşlerinin alındığı çalışmalar ile ilgili literatür (Özen, 2006) incelendiğinde, öğretmenlerin Hizmet içi eğitim çalışmaları ile ilgili olumlu bir görüşe sahip oldukları görülmüştür. Dolayısıyla bu araştırmadan elde edilen bulgular ile ilgili literatür arasında bir benzerliğin olduğunu söylemek mümkündür. Başka bir deyişle ilgili çalışmalar incelendiğinde kategori başlıkları birebir aynı olmasa bile, anlam bakımından örtüşükleri söylenebilir. Öğretmenler için Hizmet içi eğitim çalışmaları yararlı ve gereklidir. Bununla birlikte Hizmet içi eğitim çalışmalarına ilişkin olumsuz görüşleri bekleneni verememesinden ve daha çok teorik olmasından kaynaklanmaktadır (Nartgün, 2006).

Hizmet içi eğitim çalışmalarında olumsuz metaforlar üretilmesinin nedenlerine bakıldığında ise elde edilen bulgular ile ilgili literatür arasında benzerlik olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda elde edilen sonuçlar daha önceki araştırmalarda elde edilen veriler ile karşılaştırıldığında, eğitim verecek kişi uzman olmadığı için uygulamada yetersiz kalarak ihtiyacı karşılamadığı sonucunu ortaya koymuştur (Özen, 2006). Hizmet içi eğitim çalışmaları planlanırken öğretmenlerin görüşlerine yer verilmesi gerekir. Öğretmen görüşlerine yer verilmediği zaman planlama eksik olmaktadır (Özen, 2006; Sıcak & Parmaksız, 2016). Hizmet içi eğitimlerde materyallerin eksik oluşu, teknolojik olanakların yetersiz ve çalışma ortamlarının elverişsiz olduğu (Özen, 2006); Hizmet içi eğitim çalışmalarında değerlendirme aşamalarının da yetersiz olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkı bulunmadığı, teorik düzeyde kalarak uygulamanın eksik olduğu söylenebilir (Sıcak & Parmaksız, 2016). Ayrıca isteğe bağlı olmadan ihtiyaçlar doğrultusunda düzenlenen Hizmet içi eğitim çalışmaları öğretmenler için yetersiz kalmaktadır (Gökkyer, 2012; Sıcak ve Parmaksız, 2016).

Bu sonuçlara dayalı olarak şu öneriler geliştirilebilir; “Hizmet içi eğitim çalışmalarında konu belirlenirken öğretmenlerin de görüşleri dikkate alınmalıdır. Merkezi Hizmet içi eğitim çalışmalarına daha önce hiç katılmamış istekli olan öğretmenlere öncelik verilerek seçim imkanı

sağlanmalıdır. Hizmet içi eğitimlerin çalışma saatleri düzenlenerek öğretmenler için daha cazip hale getirilmelidir. Hizmet içi eğitim çalışmaları planlanırken sayıca daha fazla olan öğretmenleri ilgilendiren ortak konular belirlenmelidir. Öğretmenlerin zaman kaybı olarak görmesini engellemek için Hizmet içi eğitim çalışmalarının niteliğini arttıracak, faydalı hale gelebilecek şekilde planlama yapılmalıdır. Hizmet içi eğitim çalışmaları verilecek ortamının fiziksel yapısı iyileştirilmelidir. Hizmet içi eğitimleri verecek öğretmenlerin konuya hakim ola ve uzman kişiler olmasına dikkat edilmelidir. Hizmet içi eğitim programları hem teorik hem de uygulamaya yönelik olmalıdır. Planlama yapılırken uygulama yönü fazla olmalıdır. Öğretmenlere Hizmet içi eğitimlerin sonrasında bilgilerini aktaracak ortamlar sağlanmalıdır. Branş öğretmenlerin yönelik Hizmet içi programlar hazırlanırken eğitim teknolojileri ile desteklenmiş, alanında uzmanlık gerektiren konularda, laboratuvar ve benzeri ortamlarda düzenlenmelidir. Hizmet içi eğitimlerde teknolojik araç-gereçlerden ve çeşitli kitap ve yayınlardan yararlanılarak öğretmenlerin gelişimleri desteklenmelidir”. Yöneticilere ve öğretmenlere yönelik öneriler ise; “Okul yöneticileri okulun öğrenen bir örgüt olmasını desteklemeli ve teknolojik gelişmeleri, yayınları, kitapları, akademik araştırmaları takip etmelidir. Öğretmenler Hizmet içi eğitimlerle bilgilerini sürekli güncellemeli ve öğrenmeyi yaşam felsefesi haline getirmelidir. Okul yöneticileri, mesleğe yeni başlayan öğretmenleri kendilerini geliştirmeleri için Hizmet içi eğitimlere yönlendirmelidir. Okul yöneticileri öğretmenlerin de kendilerini geliştirebileceği ortamlar hazırlayarak, okula uzman kişileri getirerek veya çeşitli akademik araştırmalar konusunda öğretmeleri desteklemelidir.” şeklinde sıralanabilir. Sonuç itibari ile bu çalışmada, öğretmenlerin Hizmet içi eğitim çalışmalarını hem olumlu hem de olumsuz metaforlarla açıkladıkları, bazı öğretmenlerin de ise yorum yapmadıkları görülmektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun Hizmet içi eğitim çalışmalarını olumlu algılamasında, son yıllarda eğitim alanında yaşanan gelişmeler, gelişen imkânlar, teknolojik olanakların artması ve çalışma ortamlarının da düzenlenmesi katılım için etkili olduğunu söylemek mümkün olabilir. Öğrenen bir okul ve bir toplum oluşturma vizyonu ile hareket edilen bu dönemde yöneticinin, öğretmenin, öğrencinin ve personellerin öğrenmeyi içselleştirmesi ve birlikte öğrenme, paylaşma, takım ruhu oluşturmaya elverişli ortamlar hazırlanması gerekir (Çalık, 2010).

KAYNAKÇA

- Budak, G. (2000). “Öğrenen Örgütlerde Stratejik Plânlama ve Stratejik Öğrenme”. Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 15, Sayı: 1, 1–11.
- Çalık, T. (2010). “Öğrenen Örgütler Olarak Eğitim Kurumları”. Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8, 121-128.
- Çelikten, M. (2006). “Kültür ve Öğretmen Metaforları”. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(21), 269-283.
- Çelikten M., Şanal M. ve Yeni Y. (2005). “Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri”. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 19(2), 207-237
- Eraslan, L. (2011). “Sosyolojik Metaforlar”. Akademik Bakış Dergisi, 27, 1-22.
- Gökyer, N. (2012). “Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar Ve Öncelikli İhtiyaç Duydukları Konular”. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 16(2), 233-267.
- Gültekin, M. ve Çubukçu, Z. (2008). “İlköğretim Öğretmenlerinin Hizmet içi Eğitime ilişkin Görüşleri” Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, S. 19.
- Gürbüz, S. ve Şahin F. (2015). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınevi
- Karaca, M.(Edit.).(2010). Metaforlar ‘Hayat, Anlam ve Dil. (Çev.Gökhan Yavuz Demir), İstanbul: Paradigma yayıncılık
- Merriam, S. (2013). Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber (Çev.Prof. Dr. Selahattin Turan) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Nartgün, Ş. S. (2006). “İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim Programlarının Etkileri Üzerine Düşünceleri (Bolu İli Örneği)”. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(1), 157-178
- Özen, R. (2006). “İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim Programlarının Etkilerine İlişkin Görüşleri (Düzce İli Örneği)”. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(2), 141-160.
- Saban, A. (2000). Öğrenme Öğretme Süreci. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Saban, A. (2008). “Okula İlişkin Metaforlar”. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi. 55, 459-496.
- Sıcak, A.,ve Parmaksız, R. Ş. (2016). “İlköğretim Kurumlarındaki Mesleki Çalışmaların Etkililiğinin Değerlendirilmesi”. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17(1).
- Taymaz, H. (1978). “Hizmet İçi Eğitim Kavram Ve Kapsamı”. Eğitim ve Bilim, 2(11).
- Taymaz, H. (1997). Hizmetçi Eğitim Kavramlar, İlkeler, Yöntemler, Ankara: Tapu ve Kadastro Vakfı Matbaası.
- Türk Dil Kurumu. <http://www.tdk.gov.tr/index>
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınevi.